

WMO-werkplaats Noord

Eindrapport Innovatie

Lies Korevaar en Ferry Wester
2012 -2015

Wmo-werkplaats Noord

2012-2015

Eindrapport Innovatie

Lies Korevaar

Ferry Wester

Colofon

Rapportage: Lies Korevaar, projectleider
Ferry Wester, projectcoördinator

Lay out: Karola Nap

Uitgave: Wmo-werkplaats Noord

Druk: Grafische Industrie De Marne

Correspondentie: e.l.korevaar@pl.hanze.nl

Website: www.wmowerkplaatsnoord.nl

Copyright 2016 Hanzehogeschool Groningen/lectoraat Rehabilitatie

Voorwoord

Voor u ligt het eindrapport van het driejarig project van de Wmo-werkplaats Noord, voorheen Wmo-werkplaats Groningen-Drenthe. De naamsverandering wordt verklaard uit het feit dat we ons in de tweede fase ook op Friesland gingen richten omdat vanuit die provincie ook belangstelling was voor de activiteiten van de Wmo-werkplaats. Dat veranderde weer toen in 2012 een tweede groep van Wmo-werkplaatsen van start ging, waaronder de Wmo-werkplaats Friesland van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL). In een volgende fase zal de Wmo-werkplaats Noord waarschijnlijk weer Wmo-werkplaats Groningen-Drenthe worden.

Het eindrapport omvat de periode november 2012 – november 2015. Het bevat bijdragen van de betrokken onderzoekers over de bevindingen uit vier participerende Wmo-praktijken, drie thematische projecten en een bijdrage over de gemeentelijke sturing van gebiedsteams.

Het project is mogelijk gemaakt door financiering van het Ministerie van VWS en door de eigen financiële bijdragen van de participerende instellingen en gemeenten.

Dank gaat uit naar de participerende instellingen en gemeenten voor hun betrokkenheid en inzet:

- Gemeente Groningen, MJD
- Gemeente Midden-Drenthe, Welzijn Midden-Drenthe
- Gemeente Old Ambt, het Oude Ambt
- Gemeente Opsterland, Timpaan Welzijn

Groningen, februari 2016

Hanzehogeschool Groningen

Wmo-werkplaats Noord

Dr. E.L. Korevaar, projectleider

Drs. F. Wester, projectcoördinator

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Wmo-werkplaats Noord	5
1.2 De innovatieve Wmo-praktijken	6
1.3 De aanpak in de Wmo-praktijken	6
1.4 Projectorganisatie	9
1.5 Opzet van de rapportage	9
2. De Wmo-praktijken 2012 - 2015 in beeld	11
2.1 Buur & Co	11
2.2 Het Gesprek in Midden Drenthe: de Wmo-toegang tot maatwerkvoorzieningen	12
2.3 Sociaal pionieren in Oldambt	16
2.4 Sociale teams De Hooge/Indische Buurt	18
3. Thematische projecten	21
3.1 Sturing van gebiedsteams	21
3.2 Doorbreek eenzaamheid en sociaal isolement	21
3.3 Inzet vrijwilligers in de Wmo	22
4. Sturing van gebiedsteams	25
4.1 De onderzoeksuitkomsten	26
4.2 Conclusies en aanbevelingen	30
5. Conclusies	33
5.1 Beoogde resultaten 2012 - 2015	33
5.2 Het resultaat in de praktijk	33

Bijlagen

1. Publicaties
2. Disseminatie

1. Inleiding

1.1 Wmo-werkplaats Noord

De Wmo-werkplaats Noord is aangehaakt bij het Lectoraat Rehabilitatie van de Hanzehogeschool. Het Lectoraat Rehabilitatie en een aantal gemeenten en instellingen werken in de werkplaats samen. De werkplaats is gericht op het uitvoeren van onderzoek, praktijkontwikkeling en opleiding op het terrein van zorg en welzijn en meer specifiek op het terrein van zorg in en door de gemeenschap. De ontwikkeling van praktijkkennis (evidence en practice based werken) staat centraal in de Wmo-werkplaats. De Wmo werkplaats Noord wil een bijdrage leveren aan een hoogwaardige beroepsuitoefening in het kader van de Wmo, door verbetering van de kennis en deskundigheid van zittende en aankomende professionals en vrijwilligers. We willen dat doen door systematisch, samen met professionals, instellingen en gemeenten, te werken aan de in- en uitvoering van een aantal methoden en werkwijzen.

In deze doelstelling is de strekking te herkennen van het amendement van PvdA kamerlid Agnes Wolbert (TK 2008-2009, 31700 XVI, nr. 35), dat extra financiële middelen ter beschikking stelde om vernieuwingen in zorg en welzijn tot stand te brengen en beroepskrachten te scholen.

De Wmo-werkplaats Noord is in de periode 2012-2015 betrokken bij vier lokale Wmo-praktijken, drie thematische projecten, waarvan twee als samenwerkingsprojecten met verschillende hogescholen en een project gericht op de gemeentelijke sturing van gebiedsteams. De diverse activiteiten hebben zeven rapportages opgeleverd.

De betrokkenheid van de docent/onderzoekers was een mengeling van (mee) ontwikkelen, onderzoek uitvoeren, vanuit de onderzoeksresultaten direct terugkoppelen en feedback geven aan de praktijkpartners, alsmede trainingen geven.

1.2 De innovatieve Wmo-praktijken

Het gaat om de ontwikkeling van projecten waar de gemeenten en uitvoerende organisaties zelf verantwoordelijk voor zijn. Zij zijn projecteigenaar. De rol van de Wmo-werkplaats en de onderzoekers: mee ontwikkelen als het project nog ontwikkeld moet worden, beschrijven, monitoren en evalueren als er een duidelijke Wmo-praktijk is. Er lopen a.h.w. twee activiteiten naast elkaar, die met elkaar verstrengeld zijn: de Wmo-praktijk, project, interventie (= primair lokale verantwoordelijkheid) en het onderzoek naar de ontwikkeling en uitvoering van de Wmo-praktijk (primair de verantwoordelijkheid van de Wmo-werkplaats). Dat onderzoek krijgt daarmee een ontwikkelingsgericht karakter. Gedurende de procesgang wordt er door de onderzoeker vanuit de onderzoeksresultaten direct feedback gegeven naar de praktijk, wat bijdraagt aan bijstelling van de ontwikkeling. De onderzoeker wordt daarmee ook (mede)ontwikkelaar.

1.3 De aanpak in de Wmo-praktijken

De ontwikkeling en het onderzoek van de verschillende Wmo-praktijken kent veel variatie, al naar gelang van de inhoud en aanpak, maar er zijn ook overeenkomsten te trekken. Waar het steeds om gaat: (mede) ontwikkelen (soms trainingen geven), beschrijven, monitoren en evalueren. Tussentijds wordt de nodig feedback gegeven aan de betrokken samenwerkingspartners.

Doel van onze aanpak

Verkrijgen van inzicht in (de totstandkoming van) de aanpak/interventie/Wmo-praktijk en in de werking ervan

- teneinde bij te dragen aan de ontwikkeling en verbetering van de Wmo-praktijk
- teneinde bij te dragen aan de ontwikkeling van dergelijke aanpakken
- teneinde praktijkkennis te verkrijgen ten behoeve van het ontwikkelen van opleidingsmodulen, die erop zijn gericht de kennis van professionals (en vrijwilligers) sterker te matchen met de eisen die de nieuwe werkwijzen van de Wmo stellen.

Globale vraagstelling

1. Welk probleem wil je met de beoogde aanpak/interventie oplossen?
2. Wat houdt de beoogde aanpak/interventie in?
3. Hoe komt de beoogde aanpak/interventie tot stand, c.q. hoe is deze tot stand gekomen?

4. Wat zijn de resultaten van de aanpak? Wat is werkzaam in de aanpak?
5. Wat is nodig om de aanpak goed te kunnen uitvoeren? Wat zijn sterke en zwakke punten, stimulerende en belemmerende factoren ofwel succes en faalfactoren?
6. Welke vaardigheden en competenties zijn nodig om de praktijk goed te kunnen uitvoeren?

Ontwikkeling en beschrijving van de Wmo-praktijk

In bijna alle gevallen moest de bedoelde interventie eerst ontwikkeld worden. Daarbij speelden de onderzoekers/docenten een actieve rol, door onder andere trainingen te geven, en door mee te denken. Ook het opstellen van de onderzoeksopzet, in overleg met de andere partijen, draagt bij aan de ontwikkeling van de Wmo-praktijk.

Naast de beschrijving van de Wmo-praktijk zelf, is ook de ontwikkeling daarvan beschreven. Bij de beschrijving van de Wmo-praktijken wordt, zo mogelijk, aangesloten bij het model werkblad Effectieve interventies van Movisie. Zie voor meer informatie over effectieve interventies de link: <http://movisie.nl/databank-effectieve-sociale-interventies>. In de eerste fase van de Wmo-werkplaats zijn twee methoden aan de Databank Effectieve Interventies aangeleverd (de IRB en Community Support).

Ontwikkeling en totstandkoming van de aanpak

Bij de start van het onderzoek is de Wmo-praktijk in ontwikkeling. In Groningen gingen ze al werkenderwijs aan de slag met de sociale wijkteams, in Oldambt met de buurtzorgteams; in Midden Drenthe moest de Toegang opgezet worden, waarbij het Gesprek veel aandacht kreeg, in Opsterland was het keyring-network in ontwikkeling. Dit ontwikkelingsproces is steeds beschreven: wie zijn de participerende instellingen, hoe wordt samengewerkt, hoe werkt men gezamenlijk aan het ontwikkelen van de aanpak.

Evaluatie: resultaten van en ervaringen met de aanpak

De resultaten zijn onderzocht aan de hand van het doel van de aanpak: wat wil deze met de doelgroep bereiken? Hier gaat het om het verzamelen van de ervaringen van de betrokken professionals en vrijwilligers (als die betrokken zijn), en – als mogelijk – meten van de 'voortgang' onder de doelgroep in vergelijking tot het begin.

Criteria om het effect te meten hebben we in twee hoeken gezocht:

1^e Criteria die zijn afgeleid van de doelstelling van de Wmo-praktijk zelf (die wellicht afgeleiden zijn van de Wmo doelen), zoals:

- de beoogde resultaten van de interventie, de beoogde eindsituatie van de cliënt/burger. Wordt het beoogde resultaat (helemaal of gedeeltelijk) bereikt, wordt met de cliënt/burger de beoogde eindsituatie geheel of gedeeltelijk bereikt, met welk percentage van de doelgroep etc.
- beoogde doelgroep: wordt deze bereikt
- hebben de professionals en de vrijwilligers die met de methode werken, ook inderdaad de vereiste competenties en is dat voldoende?
- ervaringen en meningen van de professionals (vanuit hun professionele standaarden).

2^e Criteria die kunnen worden afgeleid uit de doelstelling van de Wmo. De Wmo doelen:

- maatschappelijke participatie (meedoen): passieve, consumptieve participatie, actieve participatie en burgerparticipatie
- zelfredzaamheid, een voorwaarde voor participatie.

Criteria kunnen dan zijn:

- draagt de aanpak bij aan versterken van zelfredzaamheid.
- draagt de aanpak bij aan versterken van participatie.

Een antwoord op dit soort evaluatieve vragen vereist vaak vergaand onderzoek.

Binnen ons bestek is dit niet mogelijk, maar op basis van ons praktijk- en ontwikkelingsgerichte onderzoek hebben we wél redelijke indicaties kunnen geven. Mening van professionals en cliënten/burgers kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Naast effectvragen gaat het dan ook om vragen als: wat werkt er in deze aanpak goed (volgens betrokken professionals en burgers) en wat werkt niet goed, wat werkt belemmerend en wat werkt stimulerend. Welke randvoorwaarden zijn nodig om de praktijk goed uit te kunnen voeren? Welke ervaringen heeft men opgedaan?

Competenties en opleiding

In het kader van de onderzoeken is ook aandacht besteed aan de benodigde deskundigheid en competenties per Wmo-praktijk. Daaruit bleek, dat men in de praktijk vaak tamelijk algemene vaardigheden noemde, die zich niet zo zeer onderscheiden als Wmo-specifieke vaardigheden. Wél is op basis van algemene constatering en ervaringen bij de ontwikkeling van de Wmo-praktijken een aantal benodigde vaardigheden afgeleid en omgezet in opleidingsmodulen.

1.4 Projectorganisatie

De Wmo-werkplaats is aangehaakt bij het Lectoraat Rehabilitatie van de Hanzehogeschool Groningen. Diverse partijen participeren in de WMO-werkplaats:

- gemeente Groningen; omdat het hier om de Wmo-praktijk sociale teams gaat, is een teamleider van de sociale teams betrokken vanuit de praktijk
- gemeente Midden Drenthe en de welzijnsinstelling Welzijn Midden Drenthe
- gemeente Oldambt en de welzijnsinstelling 'Het Oude Ambt
- Gemeente Opsterland en de welzijnsinstelling Timpaan Welzijn.

Met de betrokken partijen zijn afspraken gemaakt over hun deelname.

Werkplaatsraad

Bovengenoemde gemeenten en instellingen nemen deel in de Werkplaatsraad.

De Werkplaatsraad is het platform dat de voortgang van de werkplaats volgt, en waar kennis en ervaringen worden uitgewisseld.

Functie Werkplaatsraad:

- uitwisselen van kennis en ervaringen
- meedenken over het beleid van de Werkplaats
- advisering aan de projectleiding over aansturing, disseminatie en borging
- advisering over de vertaling van de resultaten naar de opleiding en de implementatie van de onderwijsmodulen en cursussen
- alle rapportages, met name de samenvattende en concluderende worden in de Werkplaatsraad besproken.

De Werkplaatsraad kwam 3 à 4 keer per jaar bij elkaar.

Werkplaatsonderzoekerskring (WOK)

Een vijftal docent/onderzoekers, de projectcoördinator en de lector werken met elkaar samen in de WOK rond de uitvoering van de diverse werkzaamheden.

1.5 Opzet van de rapportage

Na het eerste inleidende hoofdstuk worden in hoofdstuk 2 de bevindingen uit de verschillende Wmo-praktijken samengevat. In hoofdstuk 3 worden thematische projecten beschreven en hoofdstuk 4 geeft een korte weergave van de uitkomsten van het onderzoek naar de gemeentelijke sturing van de gebiedsteams. De eindrapportage wordt in hoofdstuk 5 afgesloten met de conclusies ten aanzien van de periode 2012-2015.

Bijlage 1 bevat een overzicht van de publicaties die in de afgelopen drie jaar zijn verschenen en bijlage 2 bevat de presentaties die in die periode zijn verzorgd.

2. De Wmo-praktijken 2012-2015 in beeld

Er waren vier Wmo-praktijken: de Toegang en het Gesprek gemeente Midden Drenthe, Keyring Network gemeente Opsterland, sociale teams gemeente Groningen, buurtzorgteam gemeente Oldambt. In dit hoofdstuk worden de uitkomsten uit de vier Wmo-praktijken op een rij gezet, waarbij de praktijken kort worden geïntroduceerd, waarna er een samenvatting van het betreffende onderzoek volgt.

2.1 Buur & Co

Arne van den Bos

Introductie

In de gemeente Opsterland is een zogenaamd Keyring network opgezet onder de naam Buur & Co. De methodiek is uit Engeland afkomstig. Een Keyring Network bestaat uit 8 tot 10 mensen met een beperking die bij elkaar in de buurt wonen, op vrijwillige basis deelnemen en elkaar helpen en ondersteunen. Naast het vragen en bieden van hulp, speelt het ontwikkelen van een sociaal netwerk middels het Keyring Network een belangrijke rol. Het netwerk kan terugvallen op een vrijwilliger wanneer de groep er met elkaar niet uit komt. De vrijwilliger kan op zijn buurt hulp inroepen van een professional. In Engeland wordt al vele jaren op deze manier gewerkt (www.keyring.org). Hoewel daar nog geen ervaring mee is, wordt vanuit Engeland aangegeven dat het Keyring Network ook voor andere doelgroepen geschikt is (uit: Tryntsje Rekker: 'Keyring Network' in de gemeente Opsterland, Veranderplan MC4 Master Social Work, 2012).

Doel is te achterhalen of dit ook in een Nederlandse plattelandsgemeente mogelijk is. In eerste instantie werd gestreefd naar twee netwerken, maar inmiddels zijn deze in elkaar geschoven tot één netwerk. De deelnemers werden op twee manieren geworven: via zorgorganisaties (doelgroepbenadering) en via een open werving door de buurt in te gaan en mensen direct te benaderen. Daartoe is ook een flyer in de buurt verspreid. Met name de tweede benadering werkte goed. De onderzoeker heeft het proces beschreven en inventariseerde de ervaringen van de deelnemers van het netwerk en overige betrokkenen, teneinde vast te kunnen stellen wat wél goed en wat níét goed werkt.

Samenvatting onderzoek

Buur & co is een wijkgerichte interventie in Gorredijk, gemeente Opsterland, waarbij wijkbewoners via begeleide bijeenkomsten klussen voor elkaar kunnen doen op het gebied van welzijn. Tevens biedt het een platform om initiatieven te ontplooiën ter bevordering van de interactie in de wijk. Deze interventie is van 2013 tot november 2015 gevolgd vanuit de Wmo-werkplaats Noord. Middels interviews, literatuuronderzoek, focusgroepen en het bijwonen van Buur & co bijeenkomsten is de interventie geëvalueerd en worden er aanbevelingen gegeven. Hieronder volgen enkele belangrijke bevindingen en aanbevelingen.

Qua functioneren van de groep blijkt dat de deelnemers aan Buur & co over het algemeen tevreden zijn. Er vloeit een breed scala aan activiteiten voort uit de interventie en het enthousiasme van de leden is groot. Professionele achtervang is van belang voor de continuïteit van de groep en de verbinding met het netwerk van zorg- en welzijnsinstellingen in de Gemeente Opsterland. Tevens is het wervingsbeleid op twee sporen efficiënt gebleken. De interventie past goed in het totaalaanbod van zorg en welzijn in de gemeente Opsterland en is eveneens vanuit theoretisch oogpunt passend. Een goed functionerende Buur & co groep kan een positieve invloed hebben op het welzijn van de leden en vergroot de sociale cohesie in de wijk. Hiervoor is het belangrijk om ruimte te bieden aan initiatieven van de leden en om de doelen klein – en dus haalbaar – te houden. De Wmo-wet indachtig is het van belang om extra aandacht te besteden aan de inclusie van mensen met een psychiatrische achtergrond en/of LVB. Hieraan gerelateerd kunnen de lijnen tussen de Buur & co groep en cliënt-begeleiders korter gemaakt worden. Ook kan de verbinding tussen de Buur & co groep en de gemeente versterkt worden, door het gebiedsteam te betrekken bij een Buur & co bijeenkomst.

2.2 Het Gesprek in Midden-Drenthe: de Wmo-toegang tot maatwerkvoorzieningen

Suzanne Kuik

Introductie

In de periode 2012 - 2015 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- 25 medewerkers van organisaties die betrokken zijn bij de Toegang, hebben een training gevolgd in Het Gesprek. De training is ontwikkeld en werd gegeven door twee Hanzehogeschool docent/onderzoekers van de Wmo-werkplaats, die ook betrokken zijn bij de landelijke ontwikkeling van Het Gesprek. Na de training namen

de medewerkers deel aan intervisiebijeenkomsten, begeleid door de docent-onderzoeker van de Wmo-werkplaats MD.

- er is een Toegang ingericht, bestaande uit drie zgn. arrangemententeams en de loketten Zorg- en dienstverlening. De arrangemententeams verzorgen naast de algemene toegang tot de Wmo met name de 'specialistische toegang' (nieuwe doelgroepen). De loketten Zorg- en Dienstverlening verzorgen de 'gewone' toegang. Tevens zijn er twee formulieren ontworpen: een aanmeldformulier en een Gespreksverslag-formulier.
- de onderzoeker heeft het proces beschreven en heeft een tussenrapportage opgeleverd. In de tussenrapportage komt duidelijk naar voren dat alle betrokken Gespreksvoerders met enthousiasme en betrokkenheid bij de burgers in de startblokken staan om de eerste Gesprekken met de nieuwe doelgroepen te gaan voeren. Tevens wordt duidelijk dat de Gespreksvoerders een duidelijke opdracht van de Gemeente nodig hebben om aan de slag te gaan. Vlak na de tussenrapportage zijn er drie arrangemententeams opgericht. De docentonderzoeker begeleidt de intervisie. De eerste Gesprekken zijn gevoerd. De uitkomsten van deze gesprekken worden door de docentonderzoeker beschreven. De arrangemententeams worden nu door de docentonderzoeker begeleid om de tweede reeks Gesprekken in te gaan. De rolverdeling binnen de arrangemententeams is aangescherpt: de Wmo-consulenten zijn degenen die de beslissing nemen. De medewerkers van Welzijn Midden Drenthe en van MEE-Drenthe voeren de gesprekken met de 'nieuwe' doelgroepen.
- Op basis van de door de docentonderzoeker bijgewoonde intervisiebijeenkomsten van de arrangemententeams is een aanbeveling geschreven om een coördinator/mentor op de teams te zetten.
- Inmiddels is er ook op basis van proefgesprekken met burgers onderzoek gedaan (door docentonderzoeker) naar uitkomsten van de Gesprekken om een beeld te krijgen van de problematieken en een mogelijke indicatie te krijgen voor mogelijkheden tot bezuinigingen.
- De evaluatie van de Toegang en Het Gesprek is januari 2015 gestart. Met alle betrokkenen wordt teruggekeken op de totstandkoming van de toegang (evaluatiefase).

Samenvatting onderzoek

De doelstelling van de Wmo-praktijk Midden-Drenthe was om tot een werkzame en breed gedragen organisatie van de toegang voor 'speciale doelgroepen' te komen.

Dat wil zeggen, die doelgroepen die door de transitie van de AWBZ naar de Wmo onder de verantwoordelijkheid van de gemeente zouden komen en een 'maatwerkvoorziening' nodig hebben: ouderen, mensen met een verstandelijke, psychische of psychiatrische beperking.

De vragen waarop dit onderzoek antwoord geeft is hoe de toegang tot de Wmo voor deze doelgroepen georganiseerd kon worden. Wie zouden de Gesprekken gaan doen en wat was er allemaal nodig om de toegang te organiseren? Hoe kon hierbinnen het interdisciplinaire werken vorm krijgen? En welke competenties zijn hiervoor nodig? Om tot beantwoording van deze vragen te komen is er anderhalf jaar lang (2013-2015) kwalitatief onderzoek gedaan door middel van observaties, documentanalyse en interviews.

Uit de resultaten blijkt dat er een gedragen toegang is ontstaan waarbij uiteindelijk in elk kerndorp van de gemeente (Beilen, Westerbork en Smilde) een 'arrangemententeam' is geïnstalleerd. Elk team bestaat uit Wmo-consulenten, medewerkers van Welzijnswerk Midden-Drenthe en een MEE-Drenthe consultant. De MEE-consulenten en de Welzijnswerkers zijn verantwoordelijk voor het voeren van de Gesprekken met aanvragers van ondersteuning. Zij stellen een Ondersteuningsplan op en brengen advies uit aan het arrangemententeam. Vervolgens geven de Wmo-consulenten een beschikking af op het Ondersteuningsplan. Door deze splitsing in taken is de onafhankelijke cliëntondersteuning gewaarborgd: zo is het voor burgers/cliënten duidelijk dat de cliëntondersteuners 'naast de burger staan'. De kanttekening die hierbij geplaatst kan worden is of de professionals op deze manier wel 'gekanteld' kunnen leren werken en niet te veel zullen terugvallen in hun 'oude groeven', zoals een locatiehoofd van Welzijnswerk het noemde.

Dat de professionals 'gekanteld' willen leren werken (en dit voor een groot deel ook al doen) is in dit onderzoek heel duidelijk geworden. Hoewel iedereen gekanteld werken anders verwoordt, is men het over eens dat er meer dan voorheen gekeken wordt naar en gedacht wordt vanuit de eigen kracht van mensen en dat deze gestimuleerd wordt. Een tweede opdracht van de kanteling die iedereen benoemde was meer aandacht voor het netwerk van mensen: het in kaart brengen ervan, het in standhouden en versterken ervan. Opvallend was dat juist op deze twee gebieden met name Welzijnswerkers zeiden nog te leren te hebben. Aangezien de Wmo-consulenten niet geïnterviewd zijn, is dit van hen niet bekend.

De vier gebieden waarop een Gespreksvoerder competentie zou moeten verwerven zijn: Gespreksvaardigheden; levensbrede vraagverheldering; contextgericht en integraal werken; ontwikkelingsgericht werken. De geïnterviewde welzijnswerkers geven aan met name op het gebied van integraal (betrekken netwerk) en op het gebied van ontwikkeling (eigen kracht) nog wat verder te willen leren. Dat de MEE-consulenten zichzelf hier anders op scoren komt met name omdat zij getraind zijn in Sociale Netwerkversterking en vanuit hun organisatie al gericht bezig waren met 'eigen kracht' van hun cliënten.

T-shaped of interdisciplinair werken is een vereiste in Welzijn Nieuwe Stijl. Uiteindelijk komt het de burger ten goede wanneer professionals over de grenzen van hun eigen specialisme heen kijken en de expertise van andere specialismen leren kennen en toepassen. Hoewel binnen Welzijnswerk Midden-Drenthe, mede door de opzet van dorpentteams, hieraan binnen de eigen organisatie belang gehecht wordt en de gemeente interdisciplinaire jeugdteams heeft opgezet, komt het interdisciplinaire werken binnen de arrangemententeams nog moeizaam op gang. Dit wordt mede door de strakke scheiding in taken ('adviesgevend en beschikkend') bemoeilijkt. Ook heersen er stereotiepe denkbeelden over elkaar tussen enerzijds de Wmo-consulenten en anderzijds de cliëntadviseurs en MEE-consulenten. Hoewel het bewustzijn hierover aanwezig is, waren er tegen het einde van dit onderzoek slechts eerste pogingen om hierover in gesprek te gaan met elkaar.

Aanbevelingen

Op basis van de uitkomsten zijn er op drie gebieden aanbevelingen gedaan.

De inrichting van de toegang

1. Houdt de visie op het transformatieproces dat volgt op de AWBZ-transitie in het vizier.
2. Houdt bij het zelfsturend maken van de arrangemententeams de opeenvolgende fasen voor ogen en wijs een coördinator aan die mee kan groeien naar coach.
3. Systematiseer het onderzoek naar ondersteuning.

Doorontwikkeling werkwijze en scholing

1. Stel casuïstiekbesprekingen in voor arrangemententeams, dat helpt bij het kantelen en interdisciplinair werken.
2. Stem de wijze van (door)vragen over eigen kracht en het sociale netwerk in het Gesprek en de rapportage daarover beter op elkaar af.

3. Het valt aan te bevelen trainingen op het gebied van bijvoorbeeld Sociale Netwerkversterking en/of Eenzaamheid (herkennen, interventies) te organiseren voor Gespreksvoerders.
4. Houdt de expertise rond aanboren van eigen kracht voor professionals, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen op peil. Deze kan onder druk komen te staan.

Interne en externe communicatie

1. Zorg voor een goede informatievoorziening voor de leden van de arrangemententeams, bijvoorbeeld via een afgesloten website voor de teamleden.
2. Communiceer duidelijker naar de burgers over Het Gesprek, op verschillende manieren: instellen communicatie-deskundige. Start een evaluatie van Gesprekken met de burgers op.
3. Zorg voor een goede communicatie tussen alle teams en overleggen; breng daartoe de lijnen in kaart.

2.3 Sociaal pionieren in Oldambt

Ronald Schurer

Introductie

Er is gestart met één team, eerst wijkzorgteam genoemd, later gebiedsteam. In de loop van 2014 is dit uitgebreid naar vier teams. De werkwijze: snel en daadkrachtig handelen, het team handelt veel zaken zelf af, complexere gevallen worden doorverwezen naar de buitenring. Het team heeft scholing gekregen door de Hanzehogeschool, waarbij gebruik is gemaakt van scholingsmateriaal vanuit de Wmo-werkplaats. De onderzoeker volgde het proces van samenwerking en door studenten werd - op dezelfde wijze als bij de Groningse sociale teams - onderzoek gedaan naar de zelfredzaamheid en participatie van cliënten van het buurtzorgteam. Een tussentijdse voorlopige rapportage van de onderzoeker was voor het belangrijkste deel positief en leidde - binnen het kader van de bredere evaluatie van de gemeente en instellingen - mede tot uitbreiding van de buurtzorgteams naar vier wijken. In de praktijk kwam het buurtzorgteam veel in aanraking met schulden, huurachterstand, overlast en gebroken gezinnen. Men had het idee nog onvoldoende aan preventie toe te komen, maar vooral problemen op te lossen. Ook het T-shaped werken en aandacht blijven houden voor zelfredzaamheid van de cliënt, inzetten op eigen kracht en netwerk blijven een

aandachtspunt. Aan de hand van thema's die door het team als belangrijk zijn aangemerkt startte de onderzoeker een tweede evaluatieronde. Het Oude Ambt schrijft in de eigen evaluaties van het sociale wijkteam dat de samenwerking met het lectoraat als een verrijking wordt ervaren.

Samenvatting onderzoek

Het rapport bevat een exemplarisch handelingsonderzoek over het pilot-Sociaal Team Centrum in de gemeente Oldambt. Het algehele doel van dit onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de werkwijze en de werking van het Sociaal Team Centrum en wat deze aanpak volgens het team heeft opgeleverd in termen van toename van burgerkracht en samenredzaamheid.

De pilot voor het Sociaal Team Centrum liep van maart 2013 tot aan heden en in die periode heeft het team de nodige veranderingen doorgemaakt. Het team heeft een buitenring aan organisaties die vanaf het begin betrokken zijn bij de opzet van het team en waarmee korte lijnen bestaan. Zij hebben gezamenlijk ambitieuze doelen van het team vastgesteld, die aansluiten bij Welzijn Nieuwe Stijl. Het Sociaal Team Centrum richt zich in principe op alle burgers, en in het bijzonder op mensen met een lichte tot midden-zware ondersteuningsvraag. Dit is mede om het Kernteam (voorheen OGGZ) te ontlasten. De problematiek van de burgers waarmee het team in aanraking komt is zeer divers en laat zich daarom niet makkelijk groeperen.

De gebruikte methoden van dit onderzoek zijn observatie, interviews, literatuuronderzoek, inhoudsanalyses, participatie en training, een focusgroep en documentanalyse. Door middel van triangulatie werd het werken vanuit verschillende invalshoeken mogelijk.

Uit de resultaten bleek dat er in relatief korte tijd veel is bereikt in de pilot voor het Sociaal Team Centrum. Zo is er een stevige basis gelegd voor professionele samenwerking, de intrinsieke motivatie van teamleden voor de nieuwe manier van werken en de bereidheid om van elkaar te leren is hoog. Het team heeft een eropaf-benadering ontwikkeld, passend bij Welzijn Nieuwe Stijl. Tegelijkertijd laten de bestaande werkprocessen nog niet alle aanwezige disciplines even goed tot hun recht komen in het team. Het team werkt op dit moment voornamelijk multidisciplinair en nog niet T-shaped. Een ander resultaat is dat de korte lijntjes met de buitenring in principe goed werken en dat er met een aantal organisaties duurzame en effectieve relaties zijn ontwikkeld (bijvoorbeeld Acantus en

Oosterlengte). Wel leidt de voortdurende pilot-status van het team tot een afnemende aandacht van de buitenring. In het resultatenhoofdstuk zijn ruim 20 aanknopingspunten geformuleerd voor verdere versterking van het team.

De conclusie van het onderzoek is dat het Sociaal Team Centrum een werkwijze hanteert die past bij Welzijn Nieuwe Stijl en er zijn de afgelopen 2,5 jaar veel bewegingen in gang gezet om te kunnen kantelen. Dat heeft de nodige vruchten afgeworpen: disciplines zitten nu samen aan tafel, de lijntjes zijn veel korter geworden en de druk op het Kernteam (voorheen OGGZ) is verminderd. Ook wordt de beoogde doelgroep burgers bereikt. Tegelijkertijd liggen er nog voldoende uitdagingen op het gebied van preventie, T-shaped werken en het doorzetten van de Kanteling richting burgers en in de wijk. Ook zijn er aanwijzingen dat burgerkracht en 'samenredzaamheid' zijn toegenomen, hoewel het goed is om in gesprek te blijven over realistische doelstellingen.

Tenslotte zijn er de volgende tien aanbevelingen op hoofdlijnen geformuleerd: 1. Maak een definitieve keuze vóór sociale teams, 2. Creëer een sociale gebiedsagenda vanuit een coherent werkgebied, 3. Zorg voor een duurzame verbinding tussen binnen- en buitenring, 4. Zet stevig in op T-shaped werken, 5. Zorg voor zoveel mogelijk rust en continuïteit in het proces, 6. Blijf in gesprek over realistische doelen, 7. Kies een sturingsrol als gemeente en wees hier transparant over, 8. Orden de hoeveelheid toegangen tot het team, 9. Blijf inspiratie zoeken buiten Oldambt en 10. Moedig het burgerinitiatief verder aan.

2.4 Sociale Teams De Hoogte/Indische Buurt en Beijum

Ria Barenkamp

Introductie

In de gemeente Groningen zijn eind 2012 twee sociale teams als pilot van start gegaan, in de wijken Beijum en De Hoogte/Indische Buurt. De gemeente Groningen financiert de teamleiders, door de gemeente gefinancierde welzijnsinstellingen nemen deel, alsmede zorginstellingen. De teams zijn breed van opzet en richten zich op mensen met stapeling van problematiek. Het betreft zelfstandig werkende teams die op diverse terreinen beslissingsbevoegdheid hebben. Inmiddels zijn er zes wijkteams actief, volgens bedoeling moeten dit er in totaal elf worden. Het ligt in de bedoeling om een groot aantal wijkteams door te ontwikkelen naar WIJ-teams,

waarin de sociaal teams, het CJG, Stip, Buurtwelzijn en MJD met elkaar samenwerken. In januari 2015 is in de wijk Beijum het eerste nieuwe WIJ-Groningen- team van start gegaan.

Samenvatting onderzoek

Het doel van het onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de werkwijze en de werking van de sociale teams en wat deze aanpak volgens het team heeft opgeleverd in termen van zelfredzaamheid en participatie voor wijkbewoners met minimaal twee ondersteuningsvragen. Het onderzoek richtte zich (onder andere) op de samenwerking in de teams en op de vraag of er sprake is van vooruitgang in zelfredzaamheid en participatie van de wijkbewoners die met het team in aanraking komen. In beide wijken is door studenten onderzoek gedaan naar die laatste vraag, via interviews van professionals en via dossieranalyse. Bij de dossieranalyse en interviews werd gebruik gemaakt van de zelfredzaamheidsmatrix (ZRM-matrix). Dat gebeurde op verschillende tijdstippen, teneinde de uitkomsten met elkaar te vergelijken om eventuele vorderingen te kunnen meten. De ZRM-matrix en verantwoording werden door de sociaal werkers ingevuld. De docent/onderzoeker deed onderzoek via participatie in de teams en interviews met de betrokken professionals. De eerste bevindingen zijn door middel van een video-opname gerapporteerd.

Het onderzoek kan worden gekenmerkt als kwalitatief actie-onderzoek naar de sociale teams De Hoogte/Indische Buurt (H/I) en Beijum.

Uitkomsten

De teams willen integraal werken en interdisciplinair - t-shaped - samenwerken. Daartoe is het belangrijk dat men blijvend aandacht heeft voor gezamenlijke doelen, visie en werkwijze. Te meer als er groepen nieuwe collega's worden ingevoegd. De sociaal werker van Werk en Inkomen en het opbouwwerk hebben een specifieke opdracht in het sociale domein. Van belang is dat hun opdracht en werkwijze extra aandacht krijgen.

De aanpak heeft opgeleverd dat er snel contact met bewoners wordt opgenomen, meestal binnen één a twee weken. De zelfredzaamheid van bewoners lijkt iets toe te nemen op meer dan twee levensgebieden nadat er een half jaar of langer contact is geweest met een sociaal werker. Een kortere periode laat in veel gevallen nog geen vooruitgang zien. In de onderzoeken die zijn uitgevoerd toen de teams pas aan het werk waren werd herhaaldelijk gesproken over acute problematiek en brandjes blussen. Na het eerste pilot jaar is er meer gewerkt vanuit een generalistische visie

en is er meer aandacht gekomen voor alle leefgebieden. De cliënten waarmee vrijwel geen vooruitgang is geboekt hadden allen problemen op meer dan vier levenssterreinen. Bij aanmelding scoorden de bewoners het laagst op de levensdomeinen financiën, dagbesteding, geestelijke gezondheid en huiselijke relaties. De meeste vorderingen zijn gemaakt op huisvesting. Daarnaast lieten geestelijke gezondheidszorg, ADL, financiën en sociaal netwerk ook grotere vorderingen zien. Vanuit de nieuwe wetgeving rondom participatie en Welzijn nieuwe Stijl wordt verondersteld dat zelfredzaamheid toeneemt als het netwerk meer wordt ingeschakeld en bewoners meer gaan participeren. Er is een (net) boven gemiddelde vordering gemaakt op het inschakelen van het netwerk. Over 'participatie' wordt door sociaal werkers zeer verschillend gedacht. Daarnaast blijkt dit levensdomein voor bewoners afhankelijk te zijn van hoe het gaat op andere levenssterreinen.

Tenslotte zijn er de volgende tien aanbevelingen op hoofdlijnen geformuleerd:

1. Blijf doel, visie en Integrale (T-shaped) werkwijze in de teams ontwikkelen.
2. Neem de rol en positie van het opbouwwerk en werker W&I uit Beijum als rolmodel.
3. Het is de vraag of je bewoners met problemen op meer dan 4 levensdomeinen moet laten behoren tot de doelgroep.
4. Maak de rol van de sociaal werker als tussenpersoon tussen leefwereld en systeemwereld bespreekbaar bij netwerkpartners en gemeente.
5. Stimuleer dagbesteding, richting ondernemen en (betaald) werk.
6. Zet participatie in als oplossing voor problemen.
7. Ontwikkel en integreer de samenwerking met vrijwilligers.
8. Laat sociaal werkers bewust worden van armoede (schaarste) op het leven.
9. Blijf vasthouden aan eigen regie van de bewoners met daarbij een faciliterende rol voor sociaal werkers en gemeente met een minimale bureaucratische rompslomp.
10. Ontwikkel het beroep/vak 'integraal sociaal werker' verder.

3. Thematische projecten

Naast de lokale Wmo-praktijken zijn er drie thematische projecten uitgevoerd, eenzaamheidsbestrijding, het Gesprek en inzet vrijwilligers.

Bij twee thema's: eenzaamheidsbestrijding en het Gesprek is samengewerkt met andere hogescholen en Movisie. Bij de thematische projecten zijn de participerende Wmo-praktijken soms betrokken, maar ook nieuwe organisaties en gemeenten.

3.1 Het Gesprek

Jolanda Kroes en Suzanne Kuik

Samen met Movisie en de Hogeschool Utrecht hebben we vier trainingsmodulen ontwikkeld voor Het Gesprek, waarin de focus ligt op de eigen kracht van de burger en op nieuwe doelgroepen. Deze modules zijn gedeeltelijk gebaseerd op de trainingen die eerder in de gemeente Midden Drenthe (zie par. 2.2) zijn uitgevoerd. We gingen er tevens mee aan de slag in het implementatietraject, waar 31 medewerkers van gemeenten, zorg- en welzijnsinstellingen werden geschoold in het Gesprek. De scholing bestaat uit 4 dagdelen training en 4 bijeenkomsten waar casuïstiek ingebracht wordt door de deelnemers. Daarnaast is met de deelnemers afgesproken om 7 bijeenkomsten te organiseren waar casuïstiek ingebracht kan worden.

Evaluatie heeft tot bijstelling geleid en in oktober 2015 is de training gepubliceerd op de site van Wmowerkplaatsen.nl. Er is in april 2015 nog een train- de – trainer ontwikkeld.

3.2 Doorbreek eenzaamheid en sociaal isolement

Jolanda Kroes

Samen met de Wmo-werkplaatsen Utrecht, Twente en Nijmegen is een werkboek ontwikkeld, waarmee eenzaamheid kan worden gesignaleerd en aangepakt. Dit werkboek wil een handvat bieden om eenzaamheid te signaleren, te bespreken en te doorbreken.

Het project Doorbreek eenzaamheid en isolement kent drie stappen:

- ontwikkelen van een nieuwe werkwijze
- trainen van professionals en vrijwilligers in de werkwijze en toetsing door professionals en vrijwilligers op werkbaarheid

- monitoren om te meten of deelnemers daadwerkelijk bekwaamder zijn geworden in het signaleren, bespreekbaar maken en aanpakken van eenzaamheid en sociaal isolement.

Dit onderzoek is gebaseerd op de opdrachten die we deelnemers vroegen te maken, evenals een nulmeting en eindmeting.

Op dit moment - eind 2015 - is het werkboek voor de training in concept gereed. In Groningen heeft een pre-pilot plaatsgevonden met ambulante werkers van de zorginstelling De Noorderbrug. Vervolgens is een pilot gestart met het sociaal team van de wijk Beijum (Groningen), evenals een groep vrijwilligers van de gemeente Midden Drenthe. Het onderzoek wordt door twee studenten ondersteund. De studenten hebben gesprekken met focusgroepen en analyseren de uitkomsten. Landelijk worden de uitkomsten verwerkt. Het werkboek wordt in maart 2016 bijgesteld en in april volgt een inleidende bijeenkomst over de module met deelnemers van de andere Wmo-werkplaatsen in het land. Doel daarvan is hen de mogelijkheid geven met het werkboek binnen de eigen regio te werken.

3.3 Inzet vrijwilligers in de Wmo

Jolanda Kroes

In dit project is een training ontwikkeld voor vrijwilligers, waarin aandacht voor de Wmo en het ondersteunen van mensen met blijvende beperkingen bij maatschappelijke participatie. Voor het ontwikkelen van de thema's hebben gesprekken plaatsgevonden met gemeenten, vrijwilligersorganisaties en dergelijke. Thema's die in de training van 3 dagdelen aan bod komen zijn:

- De nieuwe doelgroepen onder de Wmo
- Het inzetten van eigen kracht van de burger en empowerment, de coachende rol
- Het in gesprek zijn met de burger, de dialoog, de burger in beweging krijgen
- De vrijwilliger binnen de Wmo (eigen houding, aangeven grenzen, eigen kracht van de vrijwilliger e.d.)
- Samenwerken met professionals.

Deze hoofdthema's zijn omgezet naar de modules:

- de rol van de vrijwilliger en de betekenis van de Kanteling
- de nieuwe doelgroep, inzetten van eigen kracht en de dialoog
- de dialoog en samenwerken en met professionals.

Een deel van de training bouwt voort op de eerder - in 2012 - door de Wmo-werkplaats Noord ontwikkelde training voor vrijwilligers in het kader van het project 'Activerend Huisbezoek', maar de benadering is nu veel breder. De training is

aangeboden aan drie trainingsgroepen, bestaande uit vrijwilligers, één bij de Stichting het Oude Ambt in Winschoten, één in de gemeente Hoogezand en één in de gemeente Veendam. De trainingen zijn door de deelnemers positief ervaren. Er zijn op basis van de ervaringen nog aanpassingen gedaan.

4. Sturing sociale gebiedsteams

Ferry Wester en Ronald Schurer

Dit onderzoek naar de sturing van de gebiedsgerichte aanpak is een vervolg op het onderzoek dat is uitgevoerd in de eerste fase (2009-2012) van de Wmo-werkplaats (Wester, 2012; Wester en Van Biene, 2013). In dit vervolgonderzoek is de focus gelegd op de sturing van sociale wijkteams. Aanleiding daartoe is het feit dat gemeenten massaal aan de slag zijn gegaan met het opzetten van gebiedsgericht werken, onder diverse noemers als wijkteams, sociale teams en frontlijnteams. Bovendien hebben de VNG en VWS een ondersteuningsprogramma voor gebiedsgericht werken opgezet, waar de Wmo-werkplaatsen bij zijn betrokken.

Introductie

In de projectaanvraag is aangegeven dat we een vervolgonderzoek zouden uitvoeren naar de sturing door gemeenten, in samenwerking met andere hogescholen. Door gebrek aan tijd en het stellen van andere prioriteiten heeft het onderzoeksvorstel weinig navolging bij de andere Wmo-werkplaatsen gevonden. Vanwege de aanwezige interesse bij gemeenten in de regio en bij het Ministerie van VWS is het vervolgonderzoek alleen regionaal uitgevoerd.

Door een nieuwe ontwikkeling - het landelijke ondersteuningsprogramma Gebiedsgerichte aanpak van de VNG, waarbij er in eerste instantie sprake van was, dat de Wmo-werkplaatsen hierin een rol zouden spelen - hebben we de focus verlegd. We hebben het onderzoek toegespitst op de sturing door gemeenten van de gebiedsgerichte aanpak. Hierover is ook overleg met de landelijke werkgroep 'Sociale wijkteams' van de gemeenschappelijke Wmo-werkplaatsen. Het onderzoeksvorstel is in die zin aangepast. Met acht gemeenten zijn interviewgesprekken gehouden. Met de betrokken gemeenten is in focusgroepen in gesprek ge gaan over de uitkomsten van de conceptrapportage. De uitkomsten uit de focusgroepen zijn in het eindrapport verwerkt.

4.1 De onderzoeksuitkomsten

De wijze van sturing

Concrete vorm van sturing

De gebruikte sturingsinstrumenten zijn in alle gemeenten ongeveer dezelfde. Gemeenten vormen hun beleid in een opeenvolging van beleidsnota's die lopen van algemeen naar meer specifiek. Daarnaast is er het vaak al langer bestaande wijkbeleid, dat gericht is op leefbaarheid, burgerkracht en het stimuleren van burgerinitiatieven. Er wordt gezocht naar verbinding tussen dit wijkbeleid en de gebiedsteams.

De organisatie van het proces wordt door de helft van de gemeenten zelf aangestuurd via een programma- of projectleider of een regisseur gebiedsgerichte aanpak. Sommige doen dat ook via het reguliere overleg tussen gemeenten en betrokken organisaties. Een aantal gemeenten faciliteert de scholing die nodig is voor de nieuwe manier van werken in de sociale teams, maar dat is niet algemeen. Sommige achten dat de verantwoordelijkheid van de instellingen.

Ambities en doeleinden

Alle gemeenten gaven aan hun doelen rond de gebiedsgerichte aanpak in algemene termen te stellen. De meeste gemeenten doen dit in overleg met de andere partijen en met inspraak van de burgers. Bij het proces van doorontwikkeling van de teams moeten deze doelen volgens een aantal gemeenten scherper worden gesteld. De nagestreefde vernieuwing is - soms ten dele - in deze doelen verwerkt.

Betrekken van burgers

Alle gemeenten raadplegen hun burgers via de formele inspraakkanalen: de Wmo-adviesraad en andere raden zoals ouderenraad en wijkplatform. Maar ook niet veel meer dan dat. Sommige gemeenten informeren en raadplegen bij de start van de gebiedsteams de wijkbevolking. Alle gemeenten breken zich het hoofd hoe zij de bevolking meer en beter kunnen betrekken. Het lijkt erop dat dit nog het beste loopt via de band van de burgerinitiatieven en het al bestaande wijkbeleid dat is gericht op leefbaarheid.

Vernieuwing van de uitvoeringspraktijk en de sturing

Alle gemeenten zeggen bewust aan te sturen op vernieuwing van de uitvoeringspraktijk, in de richting van de Kanteling en Welzijn Nieuwe Stijl. Zij doen

dat door vooraf doelen en uitgangspunten te stellen voor het werken in sociale teams. Over het algemeen voert de gemeente hierbij de regie, wél in overleg en samenwerking met de instellingen. Daarbij blijkt dat instellingen - volgens de geïnterviewde gemeentelijke beleidsmedewerkers - soms wat meer regie van de gemeente verwachten. Andersom streven gemeenten soms naar een regie die ruimte laat voor de uitvoerende instellingen. Misschien hoeft dit elkaar niet uit te sluiten: je kunt duidelijke kaders stellen en - daarbinnen - toch veel ruimte laten. Die kaders kunnen overigens ook in overleg met de uitvoerders worden opgesteld, zodat deze haalbaar en uitvoerbaar zijn.

Veel gemeenten hanteren tamelijk traditionele sturingsinstrumenten (beleidsnota's), maar zijn wel uit op samenwerking: zoals gezegd, veel overleg met de uitvoerders, betrekken van burgers (ook al lukt dat niet altijd). Het lijkt erop dat zij minder dan voorheen van bovenaf sturen. In zekere zin roept dit een spanning op tussen enerzijds loslaten en faciliteren en anderzijds richting geven en sturen en met name ook de timing: wanneer laat je los en biedt je ruimte, en wanneer geef je meer sturing. In de gemeente Assen noemden ze dit maatwerksturing. Gemeenten worstelen soms met dit spanningsveld.

Typering van de gemeentelijke sturing

Governance of New Public Management?

De sturing heeft een duidelijk governancekarakter. Soms iets meer dirigerend, soms meer ruimte latend. Veelal gaat het om keten- of netwerksturing. De beleidsmedewerkers van alle gemeenten hebben een voorkeur voor governance. In de fase van opdrachtverlening en uitvoering verschuift het accent wat meer naar NPM, maar veel gemeenten blijven een governance-achtige benadering hanteren. Het lijkt of de overgang van de koersbepalende fase naar de fase van opdrachtverlening met een zekere spanning gepaard gaat vanwege de overgang van samenwerking naar het stellen van eisen (zoals diverse gemeenten aangeven). De meeste gemeenten kiezen voor een vorm van bestuurlijke aanbesteding in plaats van open aanbestedingen. Sommige gemeenten kiezen voor de vorm van subsidiëring, dan wél met contractuele afspraken.

De regierol

Een meerderheid van de gemeenten kiest voor een ruimte latende regierol. De gemeente staat aan het roer, maar deelt de verantwoordelijkheid met de uitvoerende partijen of kiest - nog een stap verder - voor gezamenlijke verantwoordelijkheid. Bij het bepalen van allerlei aspecten in het proces, doet de

gemeente dat vaak vanuit een co-productieve rol samen met de instellingen. Ergo: zeker níet van bovenaf. Soms vroegen de beleidsmedewerkers tijdens de interviews zich wel eens af, of de gemeente sterker de regie zou moeten nemen. Dit waarschijnlijk ook als een reactie op het geluid vanuit de uitvoerende instellingen dat deze soms behoefte hebben aan duidelijke kaders vanuit de gemeente.

Uitkomststuring of ...?

De helft van de gemeenten stuurt op input (ureninzet, producten en kwaliteit van de dienstverlening); verder op throughput (richtlijnen en procedures voor de dienstverlening) en output (prestaties, klanttevredenheid en aantal te benaderen cliënten). Eén gemeente zegt ook op outcome en resultaat te sturen.

De meerderheid van de gemeenten wil wél toe naar uitkomststuring, maar is nog niet zo ver.

Financiering vindt dan ook nog altijd plaats op basis van het aanbod en niet op basis van het resultaat. Eén gemeente heeft aangegeven toe te willen naar populatiegebonden financiering.

Knelpunten en belemmeringen

Veel knelpunten hebben alles te maken met de combinatie van een aantal punten:

- Een fundamenteel andere visie en manier van werken (de paradigmashift in de zorg en waar we nu met de transformatie midden in komen te zitten).
- De grote tijdsdruk, niet alleen tijdens de krappe invoeringsperiode van de Wmo 2015, maar ook ná de formele invoering in 2015 bleef er veel op de gemeenten afkomen. Ook gerelateerd aan tijd: het verschil in fasering tussen de transitie AWBZ - Wmo en de transitie jeugd.
- De combinatie van bezuinigen én invoeren van andere manieren van werken. De nieuwe manier van werken is weliswaar mede bedoeld om die bezuiniging mogelijk te maken, maar de aandacht voor de bezuiniging en de verwezenlijking daarvan gaat ook ten koste van de aandacht voor de daadwerkelijke invoering van de nieuwe manier van werken, ofwel de transformatie.
- Organisatorische veranderingen: bezuiniging en ontslag van personeel, maar ook andere inzet van personeel.
- Bestuurlijke dilemma's bij gemeenten: regisseren en sturen tegenover loslaten en ruimte bieden en daaraan gekoppeld: de timing, wannéér laat je dan los; hoe ver moet je gaan in de concretisering van je doeleinden. Bovendien levert de overgang van de verkennende en koerszoekende fase naar opdrachtverlening

spanning op. De overgang van overleg en samenwerken naar eisen stellen en opdracht verstrekken, al dan niet na een aanbesteding, wordt als lastig ervaren.

- Met het vorige punt samenhangend: onzekerheid en zoeken aan de kant van gemeenten hoe dit alles aan te sturen, aan de kant van de organisaties hoe hierop in te spelen.
- Verschillende belangen tussen organisaties onderling en tussen organisaties en gemeente spelen soms een rol. Dat wordt wellicht versterkt door de concurrentieverhoudingen waarin ze bij de opdrachtverleningsfase terecht komen.
- In de teams doen zich knelpunten voor: doel en taakafbakening van de teams is nog niet altijd helder. De deelnemende partijen hanteren vaak nog verschillende regels, onder andere rond privacy, maar ze passen ook verschillende registratiesystemen toe.

Alles bij elkaar genomen dringt zich de zeer turbulente omgeving rond de invoering van de Wmo en de transformatie op als een belangrijke bepalende context, die enerzijds leidt tot een gevoel van urgentie wat stimulerend kan werken, maar anderzijds belemmerend werkt.

Kan het beter volgens de betrokken gemeenten?

De meeste gemeenten geven aan redelijk tevreden te zijn. Men is zoekende naar de beste aanpak en soms aan het worstelen met de sturingsrol. Redenen om minder tevreden te zijn: het duurde te lang voordat de gemeente een duidelijke koers had, of men had in de ogen van de beleidsmedewerkers eerder met het proces moeten starten. De samenwerking met de uitvoerende partijen vindt men over het algemeen uitstekend.

Wat zou beter kunnen?

- Een duidelijke keuze voor de rol die de gemeente heeft, ook gerelateerd aan de overgang van de verkennende fase naar de opdrachtverleningsfase.
- Maatwerksturing: duidelijk hebben, wanneer de gemeente ruimte aan de andere partijen laat en wanneer de gemeente de regie neemt.
- Sturen vanuit duidelijke doeleinden en gericht op resultaat en uitkomst, maatschappelijk effect.
- Instellingen en professionals moeten werken volgens de nieuwe Wmo-principes, de bakens van Welzijn Nieuwe Stijl. Maar die kanteling geldt ook de gemeente zelf, én voor de burger. Gemeenten zijn zelf ook nog onvoldoende gekanteld

(vinden diverse geïnterviewde beleidsmedewerkers). Het betekent een ingrijpende cultuurverandering.

4.2 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

1. De sturing van de gebiedsgerichte aanpak is sterk gericht op vernieuwing van de uitvoeringspraktijk conform de bakens van Welzijn Nieuwe Stijl en de Kanteling. De doelen zijn veelal in algemene termen gesteld. De gemeenten hanteren daarbij de beleidsinstrumenten die al decennia lang toegepast worden. Wél is er veel samenwerking en overleg met de uitvoerende instellingen en staat samenwerking voorop.
2. De doelen van de gebiedsgerichte aanpak zijn vaak nog in algemene termen gesteld. Gemeenten geven aan dat deze bij de doorontwikkeling nog scherper moeten worden.
3. Burgers worden betrokken via de formele kanalen van adviesraden. Gemeenten vinden dit niet genoeg, ze willen meer contact met en betrokkenheid van burgers. De overlegkanalen in het wijkbeleid lijken een mogelijkheid om meer contact op te bouwen. Het is trouwens de vraag of de burgers dat zelf wel zo willen.
4. De dominante wijze van sturing is governance: veel overleg en samenwerking met uitvoerende partijen. New Public Management (NPM) als sturingswijze is op z'n retour.

Keten- en netwerksturing is het governancetype dat het meest wordt toegepast. Veel gemeenten zijn gecharmeerd van frontlijnsturing, het governancetype dat - binnen de vastgestelde beleidskaders - ruimte laat aan burgers en organisaties om dingen op te pakken en het zelf te regelen. Maar dit wordt (nog) niet veel toegepast.
5. De overgang van de verkennende koerszoekende fase naar de opdrachtverleningsfase is lastig. Juist hier komt het NPM sturingsmodel weer op de hoek kijken. De rol van regisseur is een andere dan die van - eisen stellende - opdrachtgever, die bij een aanbesteding meer naar voren komt.
6. Gemeenten aarzelen tussen de rol van richtinggevende regisseur die handelt vanuit de beleidsdoeleinden en de rol van faciliterende en ruimte latende regisseur.
7. Steeds nieuwe bezuinigingsrondes vragen veel aandacht, die ten koste gaat van de aandacht voor de verandering van de uitvoeringspraktijk, de transformatie.

Daarmee is niet bedoeld dat bezuinigingen op de zorgkosten niet nodig zouden zijn, maar combinatie van én bezuinigen én invoeren van een fundamenteel andere manieren van werken gaat lastig samen. Het tempo ligt wellicht te hoog, vraagt in elk geval z'n tol.

8. Wat moet beter: gelet op de knelpunten en wat de gemeenten zelf aangeven wat beter zou moeten: de gemeenten willen de onzekerheid in hun manier van sturing indammen.

Aanbevelingen

1. Maatwerksturing: koppel loslaten en richting geven aan de beleidscyclus.
2. Doelbepaling en uitkomststuring: vertaal doelen in beoogde uitkomsten en resultaten.
3. Governance en NPM, de overgang van samenwerking naar opdrachtverlening: stel eisen op in samenwerking met de uitvoerende partijen, zodat de overgang van samenwerking naar een opdrachtgever - opdrachtnemersrelatie niet zo scherp is.
4. Betrekken van burgers

Een paar manieren om burgers te betrekken:

- ga vooraf na: waarom, waarvoor en waartoe wil je burgers betrekken? Het moet niet een doel op zich zijn, dan zal het weinig opleveren
- peil de meningen en behoeften van de burgers bij het begin van een gebiedsgerichte aanpak. Zet een gebiedsagenda met hen op.
- peil de meningen van de burgers over de ondersteuning die zij krijgen
- creëer een wijkforum rond een gebiedsgerichte aanpak, waar meningen worden uitgewisseld
- sta open voor burgerinitiatieven. Reageer snel en laat burgers niet lang wachten. Het initiatief kan weer zijn weggezakt
- maak gebruik van de kennis van ervaringsdeskundigen bij het inzetten en verbeteren van methoden en interventies.

5. Conclusies

5.1 Beoogde resultaten 2012 - 2015

1. Er zijn vier (nieuwe) Wmo-praktijken ontwikkeld, beschreven en geëvalueerd, alsmede een aantal samenwerkingsprojecten met andere hogescholen uitgevoerd. Zo mogelijk zijn methodebeschrijvingen van de innovatieve praktijken opgesteld volgens het format van Movisie en die geschikt zijn om te worden opgenomen in de databank effectieve sociale interventies (of daarvoor op afzienbare termijn geschikt gemaakt kan worden).
2. Op basis van de nieuw verkregen praktijkkennis zijn beroepscompetenties en bijbehorende opleidingsmodulen ontworpen, uitgevoerd, geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.
3. De sturing door gemeenten van instellingen en vrijwilligersorganisaties is beschreven.
4. Regionale en landelijke disseminatie van de uitkomsten.

5.2 Het resultaat in de praktijk

Ad 1. Ontwikkeling en onderzoek Wmo-praktijken

We zijn betrokken bij vier Wmo-praktijken en drie innovatieprojecten als samenwerkingsprojecten van verschillende hogescholen.

De Wmo-praktijken zijn ontwikkeld, *maar zijn niet uitontwikkeld. Het ontwikkelingsproces gaat door en vormt onderdeel van de transformatie.* De onderzoeken hebben diverse rapportages opgeleverd.

De betrokkenheid van de docent/onderzoekers was een mengeling van (mee) ontwikkelen, onderzoek uitvoeren, vanuit de onderzoeksresultaten direct terugkoppelen en feedback geven aan de praktijkpartners, alsmede trainingen geven.

De samenwerking met de gemeenten werd in 2015 belemmerd door de grote drukte bij de gemeenten als gevolg van de aanstaande invoering van de Wmo 2015 en de transitie. Soms raakten beleidsmedewerkers geblokkeerd omdat zij geheel in beslag genomen werden door de transitie.

Thematische projecten

Er zijn trainingen en opleidingsmodulen ontwikkeld, uitgetoetst en bijgesteld. In één geval - het Gesprek - heeft dit tot publicatie van een onderwijsmodule geleid, dat op de website van de Wmo-werkplaats Noord is te vinden.

Bij het project 'doorbreek eenzaamheid' is een trainingsmodule met werkboek ontwikkeld. Een onderzoek naar de ervaringen met de training is uitgevoerd.

Rond het thema 'inzet vrijwilligers in de Wmo' is een training ontwikkeld, gericht op de omgang van vrijwilligers met mensen met een beperking. De training is aangeboden aan drie groepen vrijwilligers. De ervaringen hebben tot enige bijstelling geleid.

Methodebeschrijvingen

In Opsterland is men van plan de methode 'Keyring network' te beschrijven volgens het werkblad Effectieve Interventies van Movisie.

Ad 2. Competenties en onderwijsmodulen

Producten:

De volgende onderwijsmodulen zijn ontwikkeld:

- Het Gesprek : (samen met Hogeschool Utrecht en Movisie). De training is gebruikt in het implementatietraject.
- Inzet vrijwilligers: een trainingsmodule
- Doorbreek eenzaamheid: dit leverde een trainingsmodule op.
- T-shaped samenwerking. De training is gebruikt in het implementatietraject.

Ad 3. Sturing gebiedsgerichte sociale teams

De focus is verlegd naar de sturing van de transitie naar sturing van de gebiedsgerichte teams. Zie hoofdstuk 4

Ad 4. Disseminatie

We hebben over het algemeen gedaan wat we wilden: kennis verspreid via conferenties, workshops, inleidingen op uitnodiging, rapportages en de website. De nieuwsbrief had niet de grootste prioriteit. Reden: er zijn al zo veel nieuwsbrieven. De periode 2012-2015 is op 3 december 2015 afgesloten regionale conferentie waar ongeveer 95 mensen op hadden ingetekend.

Bekendheid in het Noorden

We hebben via verschillende netwerken onze kennis uitgewisseld.

- De werkplaatsraad (WPR) van de Wmo-werkplaats: het overlegorgaan van de bij de innovatieve Wmo-praktijk en betrokken gemeenten en instellingen (d.w.z. de trekker instellingen bij de Wmo-praktijk). Hier werd rond de thema's van de betreffende Wmo-praktijken regelmatig kennis uitgewisseld. We hebben dit verbreed met deelname van de drie noordelijke CMO's, dit leverden niet de gewenste kruisbestuiving op.
- Vanuit het onderzoek sturing gebiedsgerichte teams is een focusgroep van de deelnemende gemeenten opgezet (alle gemeenten waren bereid mee te doen).
- Jaarlijkse regionale conferenties, waaraan veel instellingen uit zorg en welzijn deelnamen.

De WPR en het 'implementatieleidersoverleg' zijn met ingang van maart 2015 in elkaar geschoven om zodoende meer uitwisseling tussen de innovatieve kant en de implementatiekant te bevorderen.

We hebben ons vanaf het begin gericht op de gemeenten en instellingen die deelnamen aan onze projecten. En verder via nieuwsbrief en conferenties naar de hele brede groep van instellingen en gemeenten in het noorden. Dat heeft - met name onder gemeenten - tot een tamelijk beperkte bekendheid en betrokkenheid beleid. Via het onderzoek sturing bereiken we nu meer gemeenten (in Groningen en Drenthe acht grotere gemeenten in totaal).

De laatste zes maanden van 2015 hebben we ons - in relatie met de VNG en het ondersteuningsprogramma sociale gebiedsteams - tot alle Groningse en Drentse gemeenten gewend: duidelijk maken wie en wat de Wmo-werkplaats is, wat we doen, en een bijeenkomst georganiseerd over de gebiedsgerichte aanpak (in samenwerking met de VNG). Dit heeft geleid tot meer overleg met de gemeenten, waarbij ook het overleg is geopend over een regionaal kennisnetwerk voor het sociale domein.

Meningen samenwerkingspartners

Deze zijn tevreden over de bijdrage van de Wmo-werkplaats: wat goed werkt is dat er vanuit het onderzoek direct wordt teruggekoppeld naar de praktijk. "Teamleden en teamleiders werden op deze manier praktisch ondersteund in het 'gekantelde werken' ", zoals de gemeente Groningen het benoemde. In de gemeente Oldambt gaf men aan dat het onderzoek synchroon liep met belangrijke evaluatiemomenten. Het draagt daardoor bij aan de besluitvorming over vorm en inhoud van de sociale gebiedsteams. Gemeenten gebruiken de uitkomsten van de onderzoeken ook voor hun besluitvorming over de verdere voortgang (Midden Drenthe, Oldambt,

Opsterland). In Groningen ligt de bijdrage meer op het niveau van het sociaal wijkteam. Hier wordt ook meer onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de transitie en transformatie.

Bijlage 1 Publicaties

Sturing in de Wmo-praktijk

drs. Ferry Wester, dr. Martha van Biene, m.m.v. dr. Margriet Braun en drs. Inge Scheijmans, juli 2013

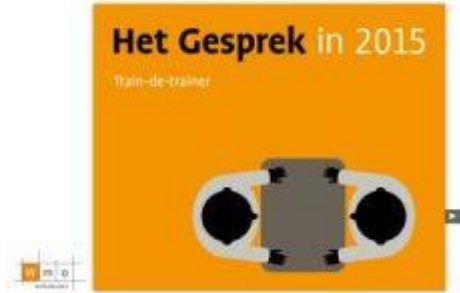
Op weg naar nieuwe sturingsmodellen in de Wmo

De uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) ligt bij de gemeente. Deze heeft veel vrijheid om het beleid naar eigen inzicht in te richten. Wél moet de gemeente uitvoering geven aan de doeleinden van de wet, zoals die door de rijksoverheid zijn vastgesteld: de maatschappelijke doelen die zijn gericht op meer zelfredzaamheid en participatie van (kwetsbare) burgers en de bestuurlijke doelen, die onder andere zijn gericht op een betere afstemming en samenhang in de beleidsvorming en de uitvoering van het beleid. Daarbij nodigt de Wmo gemeenten nadrukkelijk uit burgers en maatschappelijke organisaties bij de voorbereiding van het beleid te betrekken. Dit vergt van gemeenten een vorm van sturing die burgers en instellingen actief betreft bij de beleidsvorming en de beleidsuitvoering.

Vier Wmo-werkplaatsen – Groningen-Drenthe, Nijmegen, Twente en Utrecht – hebben in de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar de wijze waarop gemeenten projecten op het terrein van de Wmo aansturen. Daarbij ging het om zaken als de manier waarop gemeenten sturen (van bovenaf of meer ruimte voor burgers en instellingen), samenhang en samenwerking en natuurlijk de vraag of het lukt om te

sturen volgens de filosofie van de Wmo. Dit boek is een neerslag van de vier onderzoeken van de genoemde werkplaatsen.

Het Gesprek

Door de decentralisatie van de AWBZ begeleiding zal de vraag waarmee burgers naar de gemeente komen complexer worden. Gemeenten pakken deze complexe vraagstukken steeds meer op vanuit een brede blik, dat wil zeggen over levensterreinen heen en op het hele sociale domein (werk, inkomen, opvoeding, zorg en ondersteuning). Dit vraagt veel van de gespreksvoerder die 'het Gesprek' voert met de burger. Deze nieuwe Train-de-trainer biedt in vier modules materiaal voor de gespreksvoerder om op een goede manier 'het Gesprek' met kwetsbare burgers te kunnen voeren. Jolanda Kroes en Suzanne Kuik van de Wmo-werkplaats Noord hebben een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de module.

Auteurs: Kroes, J., Kuik, S. (Hanzehogeschool Groningen);

Gademan, M., Witte, P. (Hogeschool Utrecht);

Boss, E., Verschelling, M. (Movisie);

Uitgever: Movisie

Jaar van uitgave: 2014

Doorbreek eenzaamheid

Vijf Wmo-werkplaatsen ontwikkelden gezamenlijk een nieuwe werkwijze om eenzaamheid en sociaal isolement te bestrijden. Het is een gefaseerde aanpak geworden waarbij het verhaal van degene die eenzaam is het startpunt vormt. Jolanda Kroes, als onderzoeker verbonden aan de Wmo-werkplaats Noord, leverde een bijdrage aan deze ontwikkeling.

In Sociale Vraagstukken verscheen een artikel over de werkwijze.

Timpaan Welzijn & Wmo-werkplaats Noord

Alles wat je aandacht geeft groeit, oktober 2014: www.timpaanwelzijn.nl/magazine

Keyring Network in de gemeente Opsterland. Rekker, T. (2012), Veranderplan MC4 Master Social Work, Groningen

Onderzoeksrapportages van de Wmo-praktijken

- Buur en Co. Arne van den Bos, januari 2016
- Sociale Teams De Hoogte/Indische Buurt en Beijum. Ria Barenkamp, januari 2016
- Sociaal pionieren in Oldambt. Ronald Schurer, januari 2016
- Het gesprek in Midden-Drenthe: de Wmo-toegang tot maatwerkvoorzieningen. Suzanne Kuik, januari 2016
- Vrijwilligers en de Wmo. Een eerste verkenning. Jolanda Kroes, januari, 2016
- Sturing van Sociale Gebiedsteams. Een verkennend onderzoek naar de wijze waarop gemeenten in Groningen en Drenthe de sociale gebiedsteams sturen. Ferry Wester en Ronald Schurer, januari, 2016

Scholingsmodulen

- 'Het Gesprek in 2015' (samen met Hogeschool Utrecht en Movisie).
- Scholingsmodule 'doorbreek eenzaamheid' (samen met de Wmo-werkplaatsen Nijmegen, Twente en Utrecht).
- Training voor vrijwilligers over omgaan met mensen met een beperking
- T-shaped samenwerking
- Workshop Buur & Co
- Workshop Sturing van gebiedsteams

Alle scholingsmodulen zijn of worden opgenomen in het curriculum van het initieel en post-initieel onderwijs van de Hanzehogeschool Groningen.

Alle publicaties (boeken, rapporten, onderwijsmodules) zijn te vinden op de website www.wmowerkplaatsnoord.nl

Bijlage 2 Disseminatie

In deze bijlage een overzicht van de activiteiten van de Wmo-Werkplaats Noord op het vlak van verspreiding van kennis in de periode 2012 - 2015.

Verspreiden van kennis doen we via verschillende lijnen:

Website: www.wmowerkplaatsnoord.nl

Nieuwsbrief: december 2013 en januari 2016

Publicaties (zie bijlage 1)

Conferenties, presentaties en workshops

Conferenties

De praktijk van de Wmo in de regio. Afsluitende conferentie 3 december 2015

Plenaire lezingen

- Dagvoorzitter Michele Garnier, dean Sociale Studies
- Terugblik en vooruitblik: van Wmo-werkplaats naar Werkplaats Sociaal Domein
- Lies Korevaar, lector Rehabilitatie, kijkt terug op drie jaar Wmo-werkplaats en vooruit naar de Werkplaats Sociaal Domein
- Het sociaal domein: wat speelt er in een gemeente Wethouder Bart Boon van de gemeente Oldambt geeft zijn visie op het sociaal domein in de komende jaren, de aanpak van de gemeente Oldambt en de belangrijke kennisthema's die op de agenda staan
- De WIJ-aanpak in de gemeente Groningen Henriëtte van Essen, projectleider Scholing en Opleiding WIJ-Groningen, vertelt over de WIJ-aanpak in de gemeente Groningen
- Kennisagenda: wat zijn belangrijke thema's in de komende jaren? Wat zal ons vooral bezig houden in het sociale domein? Bart Boon, Henriëtte van Essen en Lies Korevaar geven hun visie op wat zij de komende jaren belangrijke thema's vindend en reageren op vragen uit de zaal.

Workshops

1. Samenredzaamheid: Buur&Co

Arne van den Bos, onderzoeker Wmo-werkplaats Noord en Otto Veenstra, opbouwwerker Timpaan Welzijn en begeleider Buur&Co

2. Mensen met een beperking helpen participeren

Annemarie Zijlstra, rehabilitatiespecialist bij Promens Care, lid van de Kenniskring Lectoraat Rehabilitatie

3. Het Gesprek

Suzanne Kuik, onderzoeker Wmo-werkplaats Noord en Mirjam Gademan, onderzoeker Wmo-werkplaats Utrecht

4. Eenzaamheidsaanpak vanuit een sociaal team

Jolanda Kroes, onderzoeker Wmo-werkplaats Noord en Thea van der Scheer, lid sociaal wijkteam Lewenborg en omgeving, Groningen

5. T-shaped samenwerken in een sociaal team

Ronald Schurer, onderzoeker Wmo-werkplaats Noord

6. De collectieve aanpak in sociale teams

Ria Barenkamp, onderzoeker Wmo-werkplaats Noord en Carina van de Witte, MJD, opbouwwerker in het sociaal team van De Hoogte/Indische Buurt

7. Sturing van sociale teams

Ferry Wester, coördinator Wmo-werkplaats en onderzoek Wmo-werkplaats Noord en Gert Wildeboer, beleidsmedewerker gemeente Assen

8. Implementatie

Lies Korevaar, lector Rehabilitatie, Clara de Graaff, beleidsmedewerker MEE Groningen en Marcel van Leeuwen, manager Het Oude Ambt

Wmo-atelier Doorbreek eenzaamheid (in samenwerking met Wmo-werkplaats Friesland)

Leeuwarden, 20 januari 2015

Plenaire lezingen

- Dagvoorzitter Lies Korevaar, lector Rehabilitatie Hanzehogeschool
- Eenzaamheid en sociaal isolement: ambities en mogelijkheden
- Dr. Anja Machielse, universitair hoofddocent aan de Universiteit voor Humanistiek Aanpak integrale eenzaamheid
- Jolanda Kroes, lectoraat Rehabilitatie/onderzoeker Wmo-werkplaats Hanzehogeschool
- Job van 't Veer, associate lector NHL en onderzoeker Wmo-werkplaats Friesland

Workshops

1. Samenredzaamheid: Buur&Co

Arne van den Bos, onderzoeker Wmo-werkplaats Noord en Otto Veenstra, opbouwwerker Timpaan Welzijn en begeleider Buur&Co

2. Licht verstandelijke beperking en eenzaamheid

Mirjam Harmsen, staffunctionaris/trainer MEE Friesland

3. Individuele Rehabilitatiebenadering (IRB) in de wijk

Annemarie Zijlstra, revalidatiespecialist bij Promens Care, lid van de Kenniskring Lectoraat Rehabilitatie,

4. De Friese integrale eenzaamheidsaanpak. Signaleren en dan?!

Willie Oldengarm, projectleider integrale aanpak Eenzaamheid Timpaan Welzijn en Ieta Berghuis, docent/trainer Wmo-werkplaats Friesland

5. Eenzaamheidsaanpak vanuit een sociaal team

Jolanda Kroes, Lectoraat Rehabilitatie/onderzoeker Wmo-werkplaats

Wmo-atelier Sociaal Wijkteams

Groningen, 13 november 2013

Plenaire lezingen

- Dagvoorzitter Michele Garnier, dean Sociale Studies
- Samenwerking in T-shaped vorm, Lies Korevaar, lector Rehabilitatie, Wmo-werkplaats Noord.
- Sociale teams lopen zich warm, Marian Feitsma, Cmo Groningen

Workshops

1. De praktijk van sociale teams

Lysbeth de Jong en Annette de Vries, Partoer

2. Samenwerken volgens het T-shaped model

Lies Korevaar, lectoraat Rehabilitatie

3. De praktijk van de sociale teams in Groningen, successen en valkuilen

René Paulissen (MJD) en Evelien Verschuren (Centrum Jeugd en Gezin in Beijum Groningen)

4. Bouwstenen voor sociale teams

Greetje Kolk en Judith Otte, STAMM CMO.

5. Signalering en aanpak van eenzaamheid door het sociale team

Jolanda Kroes, lectoraat Rehabilitatie

Presentaties en workshops

Jolanda Kroes

2014

- Het gesprek in 2015

2013

Workshop: 'Samenwerken in het kader van de Wmo'

Annemarie Zijlstra

2015

- Herstelondersteuning in de wijk. 16 oktober 2015: Conferentie Wmo-werkplaatsen 'Transformeren doe je met elkaar'.

2014

- Rehabilitatie in de wijk: de weg naar participatie

Ronald Schurer

2014

- Presentatie onderzoek sociale teams

Ria Barenkamp

2014

- Informatie Wmo-werkplaatsen

Ferry Wester

2013

- Sturing door de gemeente.

Lies Korevaar

2015

- 16 oktober 2015: Conferentie Wmo-werkplaatsen 'Transformeren doe je met elkaar'. Succesvolle innovaties in het sociale domein met de Wmo-werkplaatsen: Interdisciplinaire samenwerking in het sociaal team, de T-shaped professional

2014

- Interdisciplinaire samenwerking in wijk- of gebiedsteams: de T-shaped professional
- Centra voor Jeugd & Gezin, Winsum, 19 februari 2014
- Samenhang in de Wmo. Vakdag 2014 Timpaan Welzijn. Sneek, 30 oktober 2014.
- Introductie Wmo. TV Noord, 28 oktober 2014
- Implementatie en borging. Oldambt, het Oude Ambt, Maandag 2 juni 2014
- Interdisciplinaire samenwerking in de wijk: de T-shaped professional. Groningen, 15 mei 2014.
- Rehabilitatie(werker) in sociale wijkteams: een onmisbare schakel? Utrecht, 1 april 2014

2013

- Wmo-werkplaats Noord (v.h. Groningen-Drenthe)
- Maatschappelijke participatie door rehabilitatie
- Interdisciplinaire samenwerking: de T-shaped professional in relatie tot de participatie van burgers met ernstige en langdurige beperkingen
- Interdisciplinaire samenwerking
- De rehabilitatiewerker moet de wijk in
- Interdisciplinaire samenwerking in wijkteam: de T-shaped professional
- WMO in de wijk
- Interdisciplinaire samenwerking in de wijk: de T-shaped professional
- Workshop: de T-shaped professional
- Samenwerking in de wijk: wie heeft het voor het zeggen?
- Wmo-werkplaats Noord

2012

- Welzijnswerk(er) nieuwe stijl en SASS. Wmo-werkplaats Noord. Hanzehogeschool Groningen, Groningen 15 november 2012
- Welzijnswerk(er) nieuwe stijl en SASS. Wmo-werkplaats Noord. Hanzehogeschool Groningen, Groningen 1 november 2012
- Beroepenoriëntatie MWD/SPH en Rehabilitatie. Hanzehogeschool Groningen, Groningen, 15 oktober 2012
- Welzijnswerk(er) nieuwe stijl en SASS. Wmo-werkplaats Noord. Hanzehogeschool Groningen, Groningen 1 november 2012
- Implementatie van beleid. Master Social Work. Hanzehogeschool Groningen, 19 september 2012

Alle presentaties en workshops zijn te vinden op de website

www.wmowerkplaatsnoord.nl

Het Oude Ambt

Lectoraat
Rehabilitatie

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport